

Editorial

Mirko Hempel

Odsouzení k úspěchu:

Sobotka jako protijed proti nihilismu

Co může Evropa a co může Německo v nadcházejících letech očekávat od České republiky? Zdá se, že nová vláda je pevně rozhodnuta přivést po letech nihilismu klausovské éry Českou republiku z nejvzdálenější periferie evropského politického diskursu zpět do centra dění v rámci EU. Nikoliv náhodou je přitom v koaliční smlouvě zvláště zdůrazňováno sousední Německo, po jehož boku a cestou zintenzivnění přeshraniční výměny se to má podařit. Z perspektivy těchto cílů jsou premiér Sobotka a ministr zahraničí Zorálek osobnostmi, které tuto doktrínu důsledně zastávaly i v dobách, kdy byly v opozici.

Bohuslav Sobotka je premiérem postupujícím nepříliš hlasně a po malých krocích. Jako bývalý ministr financí a poměrně mladý premiér ztělesňuje typ pragmatického, vůči Evropě vstřícného sociálního demokrata, který v uplynulých letech vyvinul značné úsilí o navázání kontaktů s evropskou sociální demokracií. Je považován za politika orientovaného na hodnoty, bez skandálů a afér – a poskytuje tedy novému začátku důvěryhodnou tvář.

Rozhodující tedy bude, do jaké míry se podaří symbiózu hlavních programových prohlášení obou velkých koaličních stran mezi „fungujícím státem“ (ČSSD) a „Českou republikou, a.s.“ (ANO) skutečně realizovat. Tento přístup je zajímavý i pro další země EU, protože obě strany chtějí k financování reformních záměrů, a to také a především v oblasti sociální, nasadit páky na výdajové stránce rozpočtu – což znamená: než dojde na zvyšování daní, je třeba důsledně omezit zjevné plýtvání veřejnými prostředky (korupce při výběrových řízeních, nejnižší míra čerpání evropských dotací atd.). To je záměr odvážný, ale už bylo dávno na čase.

Nyní bude třeba vyčkat, jak se v této pro něj nové situaci zachová prezident Zeman. Čím harmoničtěji bude nová vláda vystupovat, tím méně prostoru bude mít prezident pro intervence – a i to je pro všechny účastněné novum.

Nové konstelaci v České republice můžeme jen popřát hodně štěstí a úspěchů – další předčasné ztroskotání vlády, spojené s velkými nadějemi, by vedlo k fatálnímu stupňování již teď výrazného nezájmu české společnosti, která je z politiky otrávená. Nejen proto je Sobotkova vláda odsouzena k úspěchu.

Z němčiny přeložila Olga Staňková

Dvě koaliční smlouvy se sociálně demokratickým rukopisem

Alena Wagnerová

Ve svém příspěvku v prvním čísle Pražských dialogů klasifikuje Jan Šícha německou koaliční smlouvu jako „technický a humanistický dokument o řízení moderní země“. Německý recept je pro něho nadto také „obecným civilizačním návodem“. Jestliže se zde Jan Šícha vědomě přidržel klasického německého rozlišování mezi kulturou a civilizací, pak koaliční smlouvu správně označuje jako **návod civilizační, ne ve své hlubší podstatě kulturní. Civilizace je v klasickém německém pojetí chápána jako vnější řád společnosti daný jejími institucemi a technickým, vědeckým a hospodářským pokrokem dosažená kvalita života, tedy materiální vybavení společnosti. A přesně tomuto civilizačnímu chápání koaliční smlouva odpovídá. Kultura je sice základem každé civilizace, na druhé straně ale jejím duchovním přesahem, tím, co člověk sám vytváří a touto činností se jako individuum stává členem určité společenosti. A právě tato duchovní dimenze politiky koaliční smlouvy chybí. Nejde v ní o víc než o spravování statusu quo.**

Způsob nazírání, který se tu prezentuje, je přes řadu dobrých předsevzetí ve své podstatě technokratický a pragmatický, orientovaný na potřeby ekonomických aktérů. Co v ní chybí je vize, širší duchovní horizont směřování společnosti. Z ekologických diskusí o alternativách ke společnosti růstu převzatý pojem tzv. dobrého života není hlouběji reflektován, hospodářský růst zůstává axiomem.

Je pochopitelné, že do nejmenších detailů vypracovaná koaliční smlouva o směřování německé vlády v příštích čtyřech letech tomu, kdo ji čte mimo prostor jejího uskutečňování, imponuje, zvláště nepřehlédnelli skutečnost, že Německo je dnes tím nejbohatším a nejstabilnějším státem v Evropě, což není málo.

Pro toho, kdo koaliční smlouvu vidí zevnitř německé společnosti a má své zkušenosti s realizací podobných smluv a slibů v minulých letech, ovšem nevzbuzuje žádná velká očekávání, spíše skepti, že všechny dobré úmysly, především pokud jde o otáz-

ky sociální a regulace finančního kapitálu, budou nakonec opět realizovány jen polovičatě v podřízení ne lidským potřebám, ale ekonomickým zájmům. Svým způsobem je německá společnost ve svém vědomí hluboké krize současného kapitalismu dnes už dál než německá politika.

Strany levého spektra (včetně sociální demokracie), od nichž bylo možno očekávat výraznější společenské změny, de facto ve volbách získaly většinu hlasů.

Jistě, koaliční smlouva nese jasné rysy sociálně demokratického rukopisu. Například třetí odstavec preambule upozorňuje na to, že ne všichni občané profitovali z úspěšného vývoje Německa v posledních letech, by se v koaliční smlouvě bez sociálně demokratické „intervence“ sotva objevil, spolu s poukazem na překerní zaměstnanecké vztahy.

Příliš rychle ale sociální demokracie dala k dispozici podstatný bod svého volebního programu, vyšší zdanění vysokých příjmů, doporučované i řadou ekonomů, jen aby prosadila požadavek minimální hodinové mzdy ve výši 8,50 Euro, jehož rozmělnění a odklad se už rýsuje. U zvýšení daně přitom nešlo o žádnou revoluci, ale návrat k jejímu kolem 47 procent se pohybujícímu zdanění před rokem 2002.

V koaliční smlouvě ovšem není znát jen sociálně demokratický rukopis, ale i rukopis Angely Merkelové s její neobyčejnou schopností vedlejšími větami do neurčita rozmělnit každou formulaci až k úplné zaměnitelnosti ano a ne, takže ji lze aplikovat podle aktuální potřeby.

To je právě ona politika otevřených zadních dvířek v řadě bodů koaliční smlouvy. Je otázka s jakou důrazností se s ní sociální demokraté dokážou potýkat. Jako klasický případ pro tento tanec mezi ano a ne mohou sloužit tři odstavce zabývající se veřejností odmitaným frackingem, jehož povolení je po řadě klíček nakonec formulováno jako ne zcela vyloučené.

Matthias Platzeck: „Jsem hluboce přesvědčen: My všichni společně v Evropě budeme v 21. století úspěšní pouze jako kontinent „tří velkých T – Technologie, Talentů a Tolerance.“ Kde nepanuje tolerance, tam se nedaří talentům, bez talentů se nerozvíjí technologie a bez moderní technologie zpomaluje hospodářství.“ *

Česká koaliční smlouva naproti tomu zde vystačí s jednou větou: „Nedovolíme obnovení průzkumu a těžby zlata ani zahájení průzkumu a pozdější těžbu břidlicového plynu.“

Tato jednoznačnost a nerozředlost ve formulacích jednotlivých úkolů, které na novou vládu čekají, je sympatickým rysem české koaliční smlouvy a vzbuzuje naději, že se jí podaří vyvést zemi z hlubokého propadu posledních let. Na formulaci jejích cílů jí stačí 42 stran, zatímco německá jich potřebuje 185. Volební program ČSSD do ní přešel téměř beze zbytku, včetně v něm – na rozdíl od smlouvy německé – chybějící genderové tematiky, např. nutnosti většího zastoupení žen v politice. Představuje se zde koncepce silného státu sloužícího veřejnému zájmu a obecnému blahu. Definicí kultury jako veřejné služby, překvapující formulací ochrany volné krajiny jako hodnoty o sobě se tu ve smlouvě rýsuje určitý duchovní přesah překonávající technokratický vztah ke světu z jeho pouze civilizační dimenzí.

I když se česká energetická politika s jádrem dosud nerozešla, 64 procent Čechů se také pro jadernou energii vyslovuje, obrat k ekologickým hlediskům a obnovitelným zdrojům energie je zřejmý v řadě bodů smlouvy, v neposlední řadě přiznáním se ke kjotské dohodě a zavedením ekologické výchovy ve školách(!). Svým způsobem je tato koaliční smlouva svou hodnotovou orientací politicky dál než je dnes ve sváru různých paradigmat a primitivního antikomunismu se potácející, na bohaté a chudé rozpolcená česká společnost. A to může znamenat problém při její realizaci, nepodaří-li se nové vládě trpělivostí, důsledností, neúplatností a laskavostí společnost pro tento projekt větší rovnováhy mezi svobodou, spravedlností a solidaritou, lépe řečeno svobodou, rovností a bratrstvím získat.

Ústavní změny a respekt k pravidlům

Jaroslav Bican

V koaliční smlouvě najdeme drobný odstavček, ve kterém se píše toto: „Prosadíme novelizaci Ústavy ČR, která v návaznosti na zavedení přímé volby prezidenta zpřesní práva a povinnosti jednotlivých ústavních aktérů v zájmu uchování parlamentního charakteru české demokracie založené na svobodné soutěži politických stran.“

Do programového prohlášení nové vlády se už podobný bod nedostal. Strany vládní koalice poté, co prezident Miloš Zeman vládu jmenoval, možná došly k závěru, že uznal svoji porážku, stáhl se

a žádné další zpřesňování práv a povinností ústavních aktérů není potřeba. Se stejnou lehkostí, s jakou se na tento bod zapomělo, se však znovu může objevit, pokud Miloš Zeman opět vstoupí do hry a začne si, jak říkají právníci, poněkud extenzivněji vykládat své pravomoci.

Krásně to ukazuje logiku, s jakou se u nás přistupuje k ústavním změnám. Po nepovedené nepřímé volbě prezidenta v roce 2008, která byla spjatá s celou řadou afér, poslanci a senátoři vyhověli názoru veřejnosti a pravomoc volit hlavu státu raději převedli na občany. Co to udělá s naším politickým systémem, je nezajímalo. Bylo třeba zareagovat na aktuální situaci, a kdo by přímé volbě bránil, ten by to odnesl u voličů.

Když prezident Miloš Zeman se silným mandátem a odpovědný pouze lidu začal realizovat svůj politický program a testovat, kam až ho vláda a Parlament nechá zajít, objevilo se volání po další změně Ústavy, tentokrát takové, která by pravomoci prezidenta, potažmo dalších ústavních aktérů zpřesnila. V době, kdy prezident začal vyhrožovat, že nejméně některé ministry, které mu Bohuslav Sobotka navrhne, se tento bod ocitl i v koaliční smlouvě. Pokud Miloš Zeman bude sekat dobrotu, zřejmě k žádné ústavní změně nedojde.

Zdá se, že ke změně Ústavy u nás dochází vždy pod tlakem konkrétní situace. Výsledkem je, že u nás neexistuje systémový přístup k Ústavě, kdy by byla považována za jeden celek, do něhož se může zasahovat jen velmi opatrně.

K ústavním pravidlům a jednotlivým aktérům je třeba přistupovat stejně jako ke každému složitému organismu. Zásah do postavení jednoho orgánu (například změna způsobu jeho volby) může vyvést z rovnováhy celý systém. Proto se podobné změny musí dít nanejvýš uvážlivě, s citem pro celek a pro vztahy mezi jednotlivými aktéry.

Jakmile se ústavní změny stanou nástrojem, jak se někomu zavděčit (například veřejnosti) či někoho poškodit, případně omezit, nebo naopak jak posílit vlastní postavení, velmi pravděpodobně to celý systém rozpožhybuje. Nakonec si tak nastala situace žádá další změny, kdy se většinou vytlačuje klín klínem, přitom často původní změny vůbec nebyly potřeba.

Samozřejmě je možné, že se v určitý moment opět podaří nastavit v politickém systému rovnováhu – jak o tom například po jmenování vlády Bohuslava Sobotky píší některá média: konec demokracie se nekoná, všemocný Zeman byl zastaven. Něco takového se stává, postavení jednotlivých aktérů se neodvíví pouze od toho, co je uvedeno v Ústavě, a proto stačí, když proti hlavě státu nestojí vláda se sto jedna poslanci, ale třeba se sto jedenácti, a na chvíli je klid.

To vše ale nic nemění na tom, že pokud se má v České republice vytvořit stabilní a předvídatelné prostředí, rozhodně k tomu nestačí aktuálně dosažená rovnováha sil, nepomůžou tomu ani jakékoli ústavní změny. V první řadě je nutné dodržovat platná pravidla a ne v nich donekonečna hledat skulinky a takovou jejich interpretaci, která by byla v můj prospěch. Pravidla nikdy nebudou tak propracovaná, aby neskýtala možnost dalších výkladů. Především se musíme ptát po účelu.

To neznamena, že nemůžeme najít pravidla, která si zaslouží opravit. Příkladem toho byla i zmíněná nepřímá volba prezidenta, ale u každého takového pravidla je dobré se nejprve zamyslet nad tím, proč nefunguje. Často může být problémem chyba v jeho aplikaci. Někdy stačí upravit drobnost a věci do sebe najednou zapadnou. V případě volby prezidenta Parlamentem se tak nejprve měl schválit jednacím řádem pro společné schůze Senátu a Poslanecké sněmovny, také se samotná volba mohla pozměnit tak, aby se zbytečně nenatahovala.

Současná situace je v mnohém specifická. Mnoho energie se už vyplývalo na zbytečné přetlačování o výklad pravidel a případné posílení vlastní pozice. Kdyby se problémy, které Českou republiku trápí, řešily se stejným nasazením, mohli jsme být už mnohem dál. Současná vláda nabízí jistou šanci na relativně stabilní prostředí, byla by škoda si ji nechat ujít. Přitom stačí respektovat pravidla, co máme, a neotáčet je za běhu o sto osmdesát stupňů.

*Matthias Platzeck: „Ty evropské státy, které disponují dobře propracovaným sociálním systémem, jsou na tom lépe než státy s rudimentárním modelem sociálního systému.“ **

Zanedbané věci jsou ta lepší varianta

Rozhovor s ministryní práce a sociálních věcí Michaelou Tominovou-Marksovou

Jan Šícha

Paní ministryně jste první ženou v české vládě od roku 1989, která o sobě hned při nástupu prohlásila „jsem feministka“. Myslíte si, že už tuto nástupní větu naše prostředí zpracovalo?

Řada novinářek byla nadšená, když jsem se stala ministryní, protože mě dlouho znají. Část novinářů vyplodila hysterické reakce. Popisovali mě jako extremistku, extrémní feministku. Připadalo mi to neuvěřitelné, protože za celý svůj profesní život

říkám věci, které korespondují s tím, co se děje ve starých členských zemích EU. Nevím, co si pisatelé takových článků pod extrémním feminismem představují. Dá se ale říci, že teď, po několika prvních týdnech, už počáteční rozruch utichl.

Co neulichlo, jsou diskuse kolem takzvaných dětských skupin. Je to takový problém odlišit mateřskou školu a dětskou skupinu a umožnit rodičům chodit do práce?

Jde o zákon, který se táhne už od doby, kdy byl pan Nečas ministrem práce, pak byl premiérem, pak vládla úřednická vláda, a všichni se tímto zákonem zabývali. Přestože jsem dílčí věci v tomto zákoně v minulosti kritizovala, považuji ho za důležitý a prosazuji ho. Ročně u nás máme mezi padesáti a šedesáti tisíci neuspokojených žádostí o místo v mateřské škole. I když se tato vláda zavázala, že bude podporovat rozšíření sítě veřejných školek a jeslí, jde o dlouhodobější věc, která bude rok až tři roky trvat. Dětské skupiny nám umožňují místa poskytnout hned, navíc na mnohých místech už existují a potřebují mít právní rámec. Při diskuzích o dětských skupinách jsem si znovu uvědomila, v jak konzervativní společnosti žijeme. Fascinuje mě třeba debata o tom, zda rodiče smějí dát dětem s sebou jídlo. Strhla se bouřlivá diskuse o tom, že je to nehygienické. Přitom jde o praxi běžnou v okolních zemích, a také o odpovědnost rodičů. Jídlo podané dítěti doma je také nehygienické? Objevila se také obava, že dětské skupiny naruší činnost mateřských škol. Přitom se jedná o doplňkovou alternativu.

Když komunikuji s lidmi, kteří v terénu poskytují pomoc sociálně slabým, lze zaslechnout stesky na to, že úřady předpokládají krátkodobou pomoc a vycházejí z předpokladu, že se rodina v překérní situaci brzy postaví na vlastní nohy. Co když to ale nenastane? Často se ví předem, že pomoc končí předčasně. Jak se stavíte k dlouhodobé pomoci sociálně slabým?

Délku péče zákon o sociálních službách neupravuje. Nic v těchto případech nefunguje na povel a předpis. Chybí nám lidé v terénu, sociální pracovníci a pracovnice. Ti by měli alespoň z části být placeni z veřejných zdrojů. V sociálně vyloučených lokalitách se s postiženými rodinami musí pracovat léta. Nejde o nastartování k samostatnosti, ale o práci s rodinami a s dětmi. Rodiny musí věřit těm, kdo jim pomáhají. Je třeba uvnitř příslušné komunity, a nejsou to jen Romové, vychovat lidi, kteří pro ni pak pracují. Momentálně se na ministerstvu zabýváme určením počtu lidí, kteří jsou potřeba přímo v terénu. Výplata dávek byla převedena na úřady práce. Z obcí se převedli lidé. Jenže se jich po cestě třetina ztratila. Třeba sociální pracovníci a pracovnice, kteří dělali šetření v rodinách. Na základě šetření rodiny mimo jiné dostanou nebo nedostanou dávky. Jde o jednu z oblastí, která je v rozkladu. Do vnějšího připomínkového řízení od nás jde novela zákona

o hmotné nouzi. Mělo by jít o první pomoc, o omezení extrémně vysokých částek, které nepomáhají lidem, ale zneužívají je majitelé ubytoven. Zoufale neřešená záležitost, o které se dvacet let jen mluví, je zákon o sociálním bydlení. Jde o stěžejní věc pro lidi, kteří padají do sociálního vyloučení, o seniory, samoživitelky, lidi se zdravotním postižením, a mnohé další skupiny v tíživé sociální situaci.

Zatím nejste moc vidět, jak jste v problematických lokalitách osobně přítomna. Není to něco, co by se od sociální demokratky dalo oprávněně čekat?

V příštím týdnu máme první výjezd do Kraje Vysočina. Ne přímo do sociálně vyloučené lokality, ale k horníkům ze zavřeného uranového dolu. Předčasné důchody horníků patří k problémům, které máme na starosti. V dalším týdnu navštívím úřad práce v moravskoslezském kraji a sousedící vyloučené lokality. Samozřejmě chci také jet do Ústeckého kraje. Spolupracujeme s panem ministrem pro lidská práva a rovné příležitosti. Vyloučené lokality patří k jeho důležitým agendám. Pro mě jsou vyloučené lokality zlomkem toho, čím se musím zabývat. Přijet a ukázat vůli řešit problémy je první signál, budu ho vydávat v různých regionech, ale řešení jsou na dlouho.

Takže váš první pocit ve funkci je, že řešíte věci, které jsou dvacet a více let zanedbány?

Na jedné straně ano, ale řešíme hlavně věci, které byly posledních pět let rozvráceny. V katastrofálním stavu je výplata sociálních dávek, a to v čase, kdy máme rekordní nezaměstnanost. Zabýváme se také tím, jak peníze z Evropského sociálního fondu nastavit na příští období, aby byly co nejvíce využity pro jednotlivé lidi. Zdědili jsme balík počítačových služeb, který je v úplném rozvratu. Úřady práce dokonce loni nebyly schopné vyplácet dávky, což je pro lidi, kteří jsou na ně odkázáni, hrozné. Jsou to jejich jediné peníze. Takže jako ministryně práce a sociálních věcí najednou musím řešit balík IT služeb. Je to svět brutálního byznysu, ale pro nás životně důležité služby. Jde o obrovskou státní zakázku, ke které nám předchůdci zanechali chaotickou informaci. Nejdou dohledat smlouvy a tak dále. Jako první věc řešíme zvýšení důchodů, protože se nezvyšovaly několik let vůbec, naposledy o 45 korun, což je směšné. Čím dál více osaměle žijících seniorů padá do chudoby. O místech péče o děti už jsme mluvili, jde také o zoufale zanedbanou oblast. Lidé se zdravotním postižením jsou další velkou oblastí, kterou se musíme zabývat. Posudkovým lékařům je v některých místech v průměru pětasedmdesát let a jejich málo. Kam se člověk podívá, najde nějaký horor.

Jakou máte představu o podobě svého resortu a svých agend za čtyři roky?

Chci vrátit lidem důvěru v instituce, které jim mají pomáhat. Chci, aby věci byly právně v pořádku

a technicky fungovaly. Chtěla bych, aby byla nižší nezaměstnanost, i když to závisí na práci celé vlády. Chtěla bych, aby se zásadně zlepšila podpora rodin s dětmi. Momentálně jsme ve sladování rodinného a profesního života na konci evropských žebříčků. Bylo by hezké, kdybychom za čtyři roky byli tak v půlce. Chci, aby se naše ministerstvo detailně podívalo na rovnost odměňování žen a mužů, minimálně veřejné instituce by měly předkládat o této rovnosti pravidelné, obecně přístupné zprávy. Bohatě důchodce nebudeme mít ani za čtyři roky, na to nemáme, ale můžeme mít důchodce, kteří na tom nebudou strašně špatně. Myslím, že moje představy o stavu za čtyři roky jsou realistické.

*Matthias Platzeck: „Ke svobodě patří i sociální předpoklady, které musí stát vytvořit k tomu, aby lidé vůbec mohli sami rozhodovat o svých životech.“ **

Politika vysokoškolského vzdělávání a úkoly ČSSD

Jan Gruber

Před dvěma lety proběhl na českých vysokých školách Týden neklidu. Studentky a studenti protestovali proti reformě, kterou připravil pro Nečasův kabinet tehdejší ministr školství Josef Dobeš. Poslední pravíková koalice hodlala předložit Sněmovně takovou reformu vysokoškolského zákona, která by omezila míru autonomie vysokých škol, podříдила je manažerskému řízení, umenšila hlas studentů v otázkách samosprávy a zavedla školné alias zápisné. Finanční spoluúčast studujících měla být odpovědí na „nezbytné a nutné“ škrty.

Výzvy pro ministra školství

Sociální demokracie nesmí zapomínat na své ideologické kořeny. V oblasti vysokoškolské politiky je třeba neustále prosazovat rovný přístup ke vzdělání pro každého občana České republiky. Přestože se v Listině základních práv a svobod píše, že každý má právo na vzdělání, tak ne všichni svého práva mohou využít. Sociální demokracie se musí zasadit, aby nezůstalo u prázdných proklamací.

Ač se minulá vláda Petra Nečase nepodařilo zavést školné ani zápisné, tak studium na tuzemských vysokých školách není bezplatné. Stále existují

finanční bariéry, které neumožňují rovný přístup k vysokoškolskému vzdělání všem občanům. Vláda by proto měla najít způsob, jak tento neblahý stav překonat.

Nabízí se vytvoření univerzálního systému podpory pro všechny studentky a studenty vysokých škol. Každému, kdo se запиše na některou z vysokoškolských institucí, bez ohledu na jeho materiální zajištění bude stát v průběhu jeho studia garantovat důstojný život a poskytne mu potřebné prostředky. Každý studující bude mít nárok na takovou finanční podporu, která pokryje ubytování, stravu, dopravu a ostatní drobné výdaje. Současně by měly být zrušeny veškeré poplatky spojené se studiem (poplatek za podání přihlášky, poplatky za delší a další studium atp.).

Nový ministr školství by se měl zasadit o navýšení objemu finančních prostředků pro vysoké školy, které dle doposud platného systému dostávají peníze podle počtu přijatých studentů a mohou buď jen velice komplikovaně plánovat svůj budoucí rozvoj, nebo musejí snižovat požadavky nutné pro přijetí, aby mohly mít studentů, resp. studentek stále více.

Ve svém článku *Nový vysokoškolský zákon do konce roku?* definuje bývalý děkan FF UK Michal Stehlík některá z možných zaměření vysokých škol: „vzdělanostní“, „odborné“ a „umělecké“. Vysokoškolské instituce by byly rozděleny do několika skupin, které budou mít různá zaměření, dle toho i upravené financování a samozřejmě i odlišný akreditační proces.

Samostatnou kapitolou je budoucí fungování Akreditační komise s pouhými jedenadvaceti čle-

ny předávající závazná stanoviska MŠMT, které na jejich základě následně uděluje akreditace. Avšak současný systém je výrazně zbyrokratizovaný, těžkopádný a nepříteliš funkční, neboť se akreditují nejen studijní programy, ale i studijní obory, kterých je více než dva tisíce.

Kvalita? Tak určitě!

Nicméně obsah koaliční smlouvy a programového prohlášení vlády Bohuslava Sobotky nenasvědčuje tomu, že by nový kabinet měl zájem se otázkou vysokého školství výrazněji zabývat. Stejně jako mnohé minulé koalice i ona *považuje vzdělání za základní pilíř vládní politiky* a hodlá se zasadit o *zvysování kvality vzdělávání na všech stupních*. V oblasti vysokoškolské politiky se vláda zavazuje *vypracovat analýzu vysokoškolské legislativy, předložit návrh změn a garantovat bezplatné vysokoškolské vzdělání na veřejných a státních vysokých školách*. Za pomlčkou dodává – snad aby nedošlo ke sporům o význam slova „bezplatné“ – *že nezavede školné ani zápisné*. Toť vše.

Pilířem vysokoškolské politiky má být kvalita. S tím nelze než souhlasit. Těžko bychom našli na české politické scéně subjekt, který by veřejně deklaroval, že na kvalitě vzdělávání nezáleží, a proto jí není třeba přikládat zvýšenou pozornost.

Vysoké školství i vysokoškolský zákon by si jistě pozornost zasloužily. Pokud se vláda, respektive resortní ministr rozhodne ke změnám stávající legislativy, měl by tak činit po zralé úvaze. Vědět k jakému stavu by bylo záhodno se přiblížit či dojít a jaké prostředky je možné použít. Současně by neměl zapomínat na akademické obce, které – mají-li být změny úspěšné – musejí s navrhovaným postupem souhlasit.

Pokud by se místem pro takovou debatu vedle stávajících fór stala i Národní rada pro vzdělávání, zmíněná v koaliční smlouvě coby *platforma pro odbornou diskusi*, mohlo by to českému vysokému školství přinést nejen potřebné změny, ale i naší společnosti tolik potřebný výcvik v hledání konsensu.

Pražské dialogy® Sociálně demokratické impulsy

Názory vyjádřené v této publikaci jsou názory autorů a nemusejí nezbytně vyjadřovat stanovisko Friedrich-Ebert-Stiftung. Komerční využití médií vydaných Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) není povoleno bez předchozího písemného souhlasu ze strany FES.

Autori druhého vydání: Jan Šicha (šéfredaktor), Jaroslav Bican, Patrik Eichler, Dominik Forman, Jan Gruber, Miroslav Hempel, Alena Wagnerová

Překlad: Kateřina Cypriánová, Olga Staňková, Alexandra Sochorová

Za vydávání publikační řady odpovídá: Leonie Liemich, E. leonie.liemich@fesprag.cz

Druhé vydání, březen 2014, (Online) ISSN 2336-2413,

(Print) ISSN 2336-3061

Vydavatel / Objednávky:

Friedrich-Ebert-Stiftung e. V. – zastoupení v ČR
Zborovská 27, 150 00, Praha 5 · www.fesprag.cz

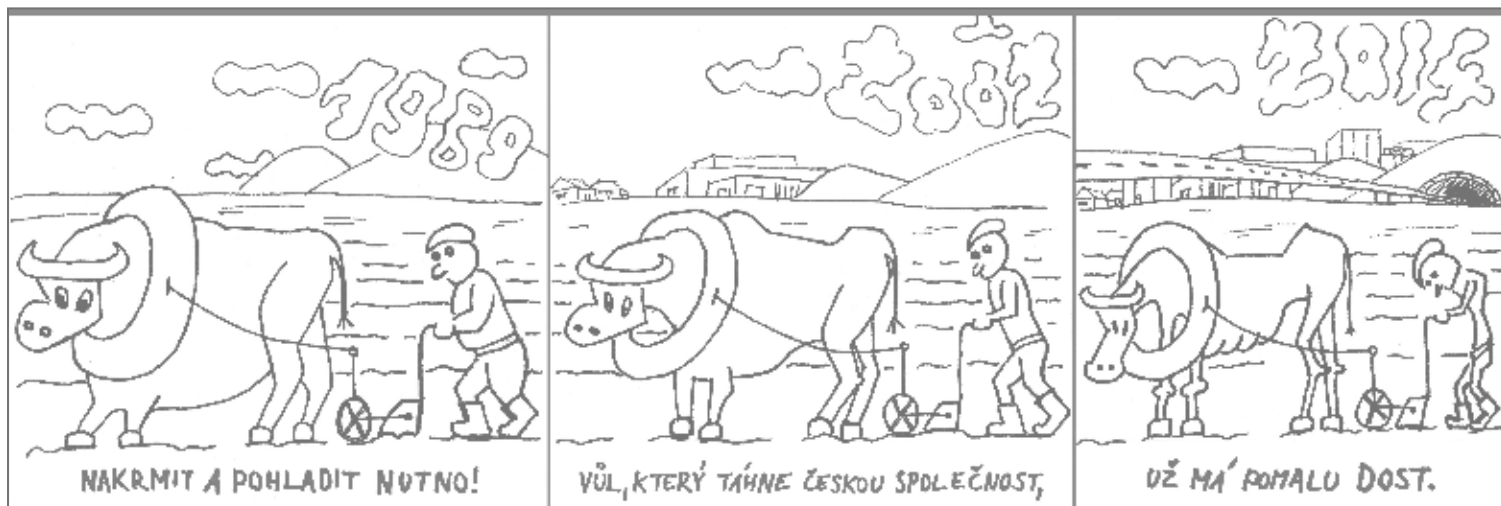
T. +420 224 948 088 / E. fes@fesprag.cz

* (Texty v tomto vydání jsou uváděny tematicky korespondujícími citáty Matthiase Platzecka z jeho projevu u příležitosti konání Akademie sociální demokracie v únoru 2014 v Bratislavě.)

Unavený vůl

Soudržnost české společnosti zajišťují lidé se špatným finančním ohodnocením a malým uznáním. Zdravotní sestry a ošetřovatelky, učitelky, řemeslníci, malí živnostníci, lidé z musejí, vědci a umělci, lidé polapení řetězci, lidé na minimální mzdě, ke které občas něco kápně bokem.

Karikatura: Dominik Forman

Konformistická vzpoura

Nová kultura zachování národního *acquis*

Gudrun Hentges

Po volbách 2009 se mnoha stranám extrémní pravice podařil nástup do Evropského parlamentu. Vymenujme jen ty nejdůležitější – Slovenská národní strana (5,6 %), řecká strana Lidová ortodoxní výzva (7,1 %), lotyšská strana Za vlast a svobodu (7,5 %), Strana velkého Rumunska (8,7 %), italská Liga severu (10,2 %), francouzská Národní fronta (6,3 %) a její frakce Mouvement pour la France (4,6 %) bulharská Koalizija Ataka (12 %), litevská strana Pořádek a spravedlnost (12,2 %), rakouská FPÖ (12,7 %), maďarská strana Jobbik (14,77 %), Dánská lidová strana (14,8 %), belgická Vlams Belang (10,2 %), belgická Lijst Dedereck (4,8 %), nizozemská Strana pro svobodu (17 %) nebo British National Party (6,2 %) a United Kingdom Independent Party (16,5 %).

Někteří poslanci těchto stran se spojili ve frakci „Evropa svobody a demokracie“ (EFD), například strana Práví Finové, Dánská lidová strana, litevská strana Pořádek a spravedlnost, italská Liga severu, Slovenská národní strana, řecká strana Lidová ortodoxní výzva nebo United Kingdom Independent Party. Tato politická skupina zahrnuje nyní 34 poslanců, ve funkci předsedů vystupují Nigel Farage (UKIP) a Francesco Speroni (Liga severu). Ostatní poslanci zůstali nezařazení, třeba poslanci nizozemské Strany pro svobodu, maďarské strany Jobbik, rakouské FPÖ, Strany velkého Rumunska a British National Party.

Strany, které můžeme zařadit pod obecný pojem extrémní pravice, jsou velmi heterogenní.

Sahají od stran s pravice populistickou argumentací (Dánská lidová strana, nizozemská Strana pro svobodu, PVV) až po strany vystupující otevřeně ultrapravicově (částečně i neofašisticky), například British National Party a maďarský Jobbik.

Agitace pravice populistických stran se zakládá na neúprosné konfrontaci lidových vrstev a hospodářské nebo politické elity. Politici pravice populistického tábora se chápou jako jediní autentičtí zástupci „mlčící většiny“, pranýřují poklesky establishmentu, vyznačují se resentimenty vůči cizincům a menšinám, nacionalistickými a vůči Evropě skeptickými postoji.

Agitace ultrapravicových stran vychází z předpokladu nerovnosti, založené na rasové, etnické nebo kulturní odlišnosti. Extrémně pravice strany požadují etnickou homogenitu v rámci hranic národního státu, odmítají (explicitně či implicitně) rovnost vyhlášenou v deklaracích o lidských právech, požadují podřízenost občanů státnímu zájmu, odmítají hodnotový pluralismus liberální demokracie a chtějí opět zvrátit demokratizační procesy.

Nehledě na nevýrazné rozdíly ve skupině stran extrémní pravice lze prokázat mnohé společné ideologické rysy: implicitní či explicitní nacionalismus, nacionalisticky podněcovanou kritiku procesů globalizace a evropské integrace, obhajobu hospodářského protekcionismu – ať už je to nepřátelský postoj vůči autochtonním či alochtonním menšinám – až po neskrývaný rasismus, ať jsou to xenofobní postoje vůči Sinti a Romům, muslimům, migrantům z východní Evropy, uprchlíkům, ať je to skrytý či otevřený antisemitismus nebo antisemitismus pod pláštěm antizionismu. Charakteristické pro tyto strany jsou dále sexistické a homofobní tendence, prosazování sociálně darwinistických ideologií a autoritářských struktur, přijímání násilí a militarismu a dokonce pozitivní vztah k historickému fašismu. Všechny tyto projevy můžeme vystopovat v programech a ideologiích extrémní pravice v Evropě.

Zřetelně patrné jsou různé varianty extrémní pravice na dvou stranách, které ve volbách do Evropského parlamentu 2009 zabodovaly nejlépe: nizozemská Strana pro svobodu (17 %) a maďarská strana Jobbik (14,8 %). PVV můžeme také přiřadit do skupiny pravice populistických stran, její program a agitace jsou v prvé řadě zaměřeny na stále oživanou nebezpečí islamizace Nizozemska.

Jobbik patří do skupiny ultrapravicových stran, v její ideologii najdeme i náznaky neofašismu. Je zaměřena zejména vůči etnické skupině Sinti, žijící v Maďarsku.

Jobbik šíří – zčásti otevřeně, zčásti skrytě – ideologii poznamenanou antisemitskými resentimenty, příležitostně charakterizovanou otevřeným antisemitismem.

Hodnoty a normy, které PVV a Jobbik zastávají jsou často rozdílné: PVV navazuje na tradici Pima Fortuyna, prezentuje se jako libertariánská strana jednoho muže a uznává homosexuální styl života. Naopak Jobbik usiluje o to, aby homosexuální chování bylo trestně postižitelné.

Studie „Evropské poměry“, prezentovaná v listopadu 2009 o xenofobii vůči určitým skupinám, zdůrazňuje zjištění velké afinity obyvatel členských států EU k ideologiím extrémní pravice. Průzkum proběhl ve Velké Británii, Francii, Nizozemsku, Itálii, Portugalsku, Maďarsku a Polsku. Více než polovina dotázaných (50,4 %) vyjádřila

názor, že v jejich zemi žije přespříliš přistěhovalců. Téměř třetina dotázaných (31,3 %) souhlasila s tvrzením, že existuje přirozená hierarchie mezi lidmi bílé a černé pleti. Téměř čtvrtina dotázaných (24,4 %) se domnívala, že Židé v jejich zemi mají nadměrně velký vliv.

Když sledujeme fenomén existence extrémní pravice v Evropě, nabízí se otázka po příčinách konjunktury nacionalistických a rasistických sil, to se prokázalo při volbách do Evropského parlamentu i při nedávných volbách do národních parlamentů.

V širokém záběru studie „Socio-economic changes, individual reaction, and the appeal of the extrem right“ (SIREN), která byla provedena v osmi evropských zemích v letech 2002 až 2004, mohli badatelé doložit, v jaké míře jsou pracovní síly zasaženy razantními změnami na trhu práce. Zvláště od poloviny 90. let se v důsledku privatizačních a delokalizačních procesů uskutečnily prudké změny, které nezůstaly bez následků.

Díky výsledkům studie byly z empirického materiálu vypracovány tyto vzorce:

První vzorec odráží pocity nespravedlnosti pracujících. Vyplynou z skutečnosti, že byla zklamána legitimní očekávání na poli práce, zaměstnanosti a sociálního postavení.

Pocity nespravedlnosti vznikly v kontextu restrukturalizací podniků, propouštění nebo nuceného odchodu do předčasného důchodu v souvislosti s novou kulturou managementu a intenzivnější konkurencí na trhu práce a bydlení. Důsledkem bylo znehodnocení nebo zánik kvalifikace a dosažených zkušeností.

Druhý vzorec se týká obavy ze společenského pádu, nejistota a pocity bezmoci, spojené s průmyslovým úpadkem, nejistým zaměstnáním a znehodnocením schopností a kvalifikace. Respondenti často poukazují na jiné (z jejich pohledu privilegované) sociální skupiny – manažery a politiky s vysokými příjmy nebo ty, kteří žijí ze sociálních dávek, místo aby se živili „vlastními rukama“, či uprchlíky podporované státem.

Jako téma se stále objevuje, že ti „slušní a tvrdě pracující“ jsou podváděni. Z toho důvodu má politické poselství a ideologie pravice populistického velkého ohlas – je to dvojí vymezení, na jedné straně vůči elitám a na druhé straně vůči těm, kteří se ocitají na okraji společnosti.

Třetí vzorec platí pro ty, kteří absolvovali v posledních letech v zaměstnání vzestup.

Tato skupina má tendenci k silné identifikaci se svým podnikem a jeho cíli. Vyznačuje se také extrémní orientací na výkon. Tito „kariéristé“ kladou velké nároky na své kolegyně a kolegy a ostatní

spolupracovníky. Internalizují pravidla neoliberalního kapitalistického systému. Často zastávají ideologii „survival of the fittest“ a jsou stoupcem sociálně darwinistických ideologií.

Prezentované výsledky empirického zkoumání jsou již staršího data. Podíváme-li se na vývoj v posledních letech (světová hospodářská krize 2007 a krize následně), kdy jsme zaznamenali nebývalou míru nezaměstnanosti hlavně na jihu Evropy, socioekonomickou marginalizaci a sociální úpadek, lze očekávat, že se zde nastíne tendence, které posilují afinitu k extrémní pravici, nijak nezmírnila, naopak nabyly netušené dynamiky.

Bylo by ovšem krátkozraké posuzovat konjunkturu extrémní pravice jako automatický důsledek ekonomické krize. S ohledem na vysvětlení příčin jde spíše o to empiricky zjistit, jakým způsobem jsou v pracovním světě vnímány, zpracovány a interpretovány socioekonomické zkušenosti. V návaznosti na to je otázkou, jaké politické a ideologické interpretace použít, abychom zpracovali individuální zkušenost s diskriminací. Při subjektivním výkladu se nabízí politické ideologie, které mohou být použity pro obviňování, vytváření nepřátelských obrazů jako silné protislámské nálady např. v Nizozemsku nebo národní ideologie spojená s netolerancí vůči Romům a antisemitismem jako v Maďarsku.

Politická kultura v členských státech EU – i rasistické a antisemitské spodní proudy – mohou být v krizových situacích rychle znovu vyvolány, reaktivovány a nabudou, řečeno slovy Antonia Gramscioho „kulturní hegemonie“.

Materiál získaný v projektu SIREN také zřetelně ukázal, že důležitou roli pro vysvětlení fenoménu extrémní pravice hraje v neposlední řadě krize politické reprezentace. Nejvíce se to ukazuje v oblasti stranické politiky. Jak vládnoucí strany, tak strany politické opozice, jak strany konzervativní, tak i socialistické a sociálně demokratické již nejsou respondenty vnímány jako legitimní zástupci vlastních politických zájmů. Naopak – v politických postojích dominuje skepse, nedůvěra a rozčarování vůči etablovaným stranám. Strany extrémní pravice jsou často považovány za jediné síly, které jsou schopné zastupovat zájmy „lidu“. Vzájemná vazba mezi nejistotou, bezmocností a politickými orientacemi ukazuje na ještě jednu, na první pohled rozporuplnou spojitost, kterou jsme označili jako „konformistickou vzpouru“. Je zřejmé, že pro některé dotazované je rasismus strategií, jak vyjádřit svůj protest proti nespravedlnosti, a to oficiálně akceptovaným a autorizovaným způsobem.

V prosinci 2013 vyzval předseda Evropské komise José Manuel Barroso všechny Evropany k tomu, aby se postavili proti sílícímu vlivu nacionalistických a ultrapravicových stran v Evropě. Evropané

by měli pozvednout hlas. Je nutné Evropu bránit, ale neměli bychom obranu Evropy přenechat extremistům. „Nesmí to být antievropané, kteří budou ovlivňovat emoce a úzkosti ohledně hospodářské krize a nezaměstnanosti“.

Barrosova výzva je důležitá, zejména na pozadí vzestupu extrémní pravice, ale mohla by zůstat bez účinku, pokud se během nadcházejících měsíců zásadně nezmění socioekonomické podmínky, které její posilování umožňují. Řečeno jinak slovy Wilhelma Heitmeyera: „Poučky neobstojí proti zkušenostem“.

Z němčiny přeložila Alexandra Sochorová

Guđrun Hentges, profesorka politických věd na vysoké škole ve Fuldě

Pražské dialogy® Sociálně demokratické impulsy

Názory vyjádřené v této publikaci jsou názory autorů a nemusejí nezbytně vyjadřovat stanovisko Friedrich-Ebert-Stiftung. Komerční využití médií vydaných Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) není povoleno bez předchozího písemného souhlasu ze strany FES.

Atoři druhého vydání: Jan Šicha (šéfredaktor), Jaroslav Bican, Patrik Eichler, Dominik Forman, Jan Gruber, Mirko Hempel, Alena Wagnerová

Překlad: Kateřina Cypriánová, Olga Staňková, Alexandra Sochorová

Za vydávání publikační řady odpovídá: Leonie Liemich, E. leonie.liemich@fesprag.cz

Druhé vydání, březen 2014, (Online) ISSN 2336-2413, (Print) ISSN 2336-3061

Vydavatel / Objednávky:

Friedrich-Ebert-Stiftung e. V. – zastoupení v ČR

Zborovská 27, 150 00, Praha 5 · www.fesprag.cz

T. +420 224 948 088 / E. fes@fesprag.cz

Bavorské poměry

Ernst Hillebrand

CDU se pokouší přisvojit si pocit pozitivního sebepojetí Němců. Mohla by tak být trvale vnímána jako „strana Německa“.

Obdobně by se mohla SPD dlouhodobě ocitnout mimo hru, jelikož nepřináší vlastní emocionální poselství, které by reflektovalo náladu ve společnosti.

Výsledek voleb z 22. září je v mnoha směrech poučný. O výsledku se mnoho psalo a diskutovalo. Byl tu zjevný nepoměr mezi cílem kampaně – novou mobilizací voličů, které strana ztratila ve volbách 2005 a 2009 – a nalezením lídra, který by – jako nikdo jiný – dokázal zosobňovat agendu SPD. Peer Steinbrück se po svém nezdařeném startu ani nemohl vymanit z negativního stereotypu a po deset měsíců předváděl „dead man walking“. Jak zánik reálné perspektivy koalice sociální demokracie a zelených dostat se k moci, tak pokus zelených pytláčit mezi voliči SPD situaci nepomohly. Rovněž strategie vyhraňování se vůči levicové straně Die Linke je v koncích, plán vysvětlovat voličům, že hlas pro tuto stranu je ztracený, neboť z mocenského hlediska mnoho neovlivní, se nyní obrací proti nám samotným. Bez ochoty jít do koalice s Die Linke se i hlas pro SPD v podstatě míjí účinkem, jelikož výsledkem může být v nejlepším případě velká koalice, něco jako CDU light.

Nic z toho nestačí k vysvětlení porážky a jejího rozsahu. Její příčiny se nachází na jiné úrovni. Hlavní problém kampaně v létě 2013 spočíval v tom, že SPD postupovala naprosto bez ohledu na rozpolezení v zemi. To přitom nebylo těžké vyčíst, všechny průzkumy veřejného mínění ukazovaly, že většina občanů měla (a má) jasno. Nesouvisí to ani tak s „uspávacím volebním bojem“ CDU, nýbrž se základními ekonomickými a politickými rámcovými podmínkami, na jejichž základě lidé vyhodnocují svou situaci. Institut Rheingold v Kolíně nad Rýnem, který se zabývá průzkumy trhu, popsal náladu v Německu krátce před volbami pojmem „ohrožený ráj“, převažovala touha po „permanентní přítomnosti“, jelikož změny jsou vnímány jako nebezpečné: „Přání zachovat ohrožený ráj v Německu sjednocuje momentálně politické tábory.“

Celá řada údajů – od hodnocení osobní ekonomické situace až po ochotu spotřebovávat a investovat – svědčí o zemi, která se považuje za ostrov stability na kontinentě zmítaném krizemi. Pouze osm procent obyvatel se v září 2013 vyjádřilo pesimisticky ke své osobní budoucí ekonomické situaci.

Volební boj pro imaginární zemi

Dělali jsme skutečně volební kampaň pro tuto zemi nebo pro nějakou úplně jinou, imaginární?

Rozhodně to přece není tak, že by pozitivní naladění obyvatelstva pro kampaň sociální demokracie nutně představovalo problém – naopak. Prekarizace práce a nízké mzdy jsou morálním skandálem právě proto, že se v současnosti podnikům a celému hospodářství tak skvěle daří. Ještě jeden citát od institutu Rheingold: „81 % voličů napříč politickým spektrem udává, že primárním cílem spolkové vlády by měla být sociální spravedlnost. Levicová skupina dotázaných považuje v zemi, která je „s čistým svědomím“ sama se sebou spokojená, za klíčové hodnoty solidaritu, sociální angažovanost, spravedlnost a rovnost příležitostí. Lidé jsou pyšní na to, že Německo dosud odolávalo krizi, a přáli by si nadále stabilitu.“ Hlavním problémem kampaně SPD bylo, že naprosto nerelektovala tuto společenskou atmosféru. Jen zřídka byly patrné pokusy začlenit hrdost na to, co lidé dokázali a vytvořili, do základu sociálnědemokratického politického programu.

Opoziční kampaň je vždy pod určitým tlakem, to je jasné, musí kritizovat a nikoli přitakávat.

Že celkové vystupování kandidátů kampani příliš neprospělo, je také nesporné. Kritika ovšem mohla být zasazena do jiného kontextu.

K tomu by ovšem byla nutná důsledná rétorika a symbolika „uznání“(Axel Honneth) výkonu a práce vykonané za účelem konsolidace této země. Pozitivní kampaň by bývala byla tak jednoduchá, protože to byla skutečně SPD, která politicky koncipovala a zorganizovala celou řadu procesů, které provedly Německo úskalím krize: ne vždy optimálně, ale s nejlepšími úmysly pro dobro země a lidí v ní. Tato snaha nezůstala bez následků. Mohli jsme říci: „Vy jste dobří, ale nemáte tomu odpovídající vládu. Vy vytváříte všechny ty úžasně věci, žádané po celém světě. Vy jste světoví mistři v exportu. Vy máte právo být i světovými mistry v odměňování za práci, vzdělání a kvalitě života.“ Nic z toho jsme ale nevyužili a namísto toho jsme šli do volební kampaně bez empatie a pozitivní symboliky.

CDU: strana ochrany ohroženého ráje

Skutečně znepokojivou perspektivou volebního výsledku z 22. září jsou „bavorské poměry“.

CDU pracuje na tom udělat z pozitivního „sebepojetí“, které panuje v Německu již několik let (pomysleme na mistrovství světa 2006), pro sebe monopol. Strana se pokouší stát se „stranou Německa“, „natural party of government“ onoho ohroženého ráje. SPD hrozí stát se stranou kverulantů, která se netěší z toho, jak země prospívá, straní více Bruselu než Berlínu a vidí sklenici vždy z poloviny prázdnou. Vzorem této „CDU celého Německa“ je CSU, která ani na sociálně politickém poli nic nezanedbává, je ukotvena ve všech vrstvách obyvatelstva (v neposlední řadě i mezi zaměstnanci), připisuje si ekonomické úspěchy Bavorska a využívá zároveň identifikační lokální

patriotismus pro své účely. Nemusíme zde rozvádět, co by takový vývoj mohl znamenat pro SPD.

Největší hloupost, kterou bychom mohli nyní udělat, by bylo zaprvé namlouvat si, že pro naši politiku je většina společnosti, kterou jsme bohužel jen nebyli schopni zaktivizovat. Volební výsledek vypovídá o něčem jiném – neexistuje momentálně žádná většina nalevo od sociálně, společensky i politicky proměněné CDU. Skupina občanských stran (CDU, FDP, AfD) dostala jednoznačně více hlasů než strany levicové (SPD, Strana zelených, Die Linke, Piráti). Zadruhé by bylo velkou chybou vsugerovat si – jak demonstroval Trittin v kampani Zelených – že volič je příliš hloupý na to, aby pochopil půvab našich stanovisek. Bohužel to bylo naopak – levicové strany byly příliš hloupé na to, aby vystihly náladu voličů.

Němci mají sami sebe rádi. Pro SPD to platí méně

Proto musíme nutně přemýšlet o tom, jak zaujmout opět věrohodný pozitivní základní postoj k německé realitě. Vývoj na trhu práce, pozice německých podniků na světových trzích, demografické trendy – vše poukazuje na to, že relativně dobrý hospodářský trend, který aktuálně zaznamenáváme, bude ještě nějakou dobu trvat. A je důležité si ujasnit, kde se Německo z hlediska společenského a politického nachází. Velké konflikty, které charakterizovaly vývoj po roce 1945 – rozdělení země, ideologické konfrontace studené války, vyrovnávání se s obdobím fašismu a generační konflikt doby poválečné, studentská revolta a „olověná doba“ terorismu, konflikty ohledně jaderné energie, zbrojení a ekologická budoucnost osmdesátých let momentálně neexistují. Znovusjednocení je do velké míry na mentální, ekonomické a politické rovině zvládnuto. Symbolickým důkazem je fakt, že oba nejvyšší státní posty zastávají „ossis“, občané z bývalé východní Německa, aniž by to někoho obzvlášť zajímalo. Reformy nultých let ztratily svou politickou výbušnost, protože se zlepšila situace na trhu práce a reálné mzdy opět od roku 2007, po téměř dvacetileté stagnaci, stoupají.

Diskuse k tématu přistěhovalectví a jeho dopadům se od debaty vyvolané Sarazzinem znatelně uklidnila. Vážná krize v mnoha oblastech eurozóny a naproti tomu setrvalé úspěchy německého hospodářství ukazují zemi jako přístav ekonomické, politické a administrativní stability na stále méně stabilním kontinentu.

Německá levice potřebuje v této atmosféře – jakkoli je to obtížné – pozitivní politické poselství zaměřené na budoucnost. Tím nechci nijak relativizovat chybné kroky v socioekonomické oblasti v této zemi. Ovšem kritika tohoto chybného vývoje musí být skloubena s pozitivním emocionálním poselstvím občanům, kteří si myslí, že tato země je v zásadě v pořádku. A kteří – a i to k tomu obrázku patří – momentálně od „Evropy“ nic dob-

rého neočekávají. Na komunální úrovni a úrovni spolkových zemí tato témata nepředstavují pro SPD žádný problém, má „NRW v srdci“ (Severní Porýní-Westfálsko). Inteligentním způsobem by se nám něco podobného mělo podařit i na spolkové úrovni.

Jinak nezměníme ani v budoucnu podstatným způsobem čísla z 22. září.

Pak budeme mít Bavorsko všude.

Z němčiny přeložila Alexandra Sochorová

Dr. Ernst Hillebrand (1959), bavorský politik (SPD)

a vede oddělení Mezinárodních politických analýz

Friedrich-Ebert-Stiftung v Berlíně

Pražské dialogy® **Sociálně demokratické impulsy**

Názory vyjádřené v této publikaci jsou názory autorů a nemusejí nezbytně vyjadřovat stanovisko Friedrich-Ebert-Stiftung. Komerční využití médií vydaných Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) není povoleno bez předchozího písemného souhlasu ze strany FES.

Autoři druhého vydání: Jan Šícha (šéfredaktor), Jaroslav Bican, Patrik Eichler, Dominik Forman, Jan Gruber, Mirko Hempel, Alena Wagnerová

Překlad: Kateřina Cypriánová, Olga Staňková, Alexandra Sochorová

Za vydávání publikační rady odpovídá: Leonie Liemich,
E. leonie.liemich@fesprag.cz

Druhé vydání, březen 2014, (Online) ISSN 2336-2413,
(Print) ISSN 2336-3061

Vydavatel / Objednávky:

Friedrich-Ebert-Stiftung e. V. – zastoupení v ČR

Zborovská 27, 150 00, Praha 5 · www.fesprag.cz

T. +420 224 948 088 / E. fes@fesprag.cz

Sjednocený v rozdílech?

Sigrid Kannengießerová

V červenci tohoto roku učinila Organizace spojených národů rozhodný krok v genderové politice: Valné shromáždění rozhodlo o zřízení instituce, která se bude zasazovat výhradně o podporu žen a rovnost pohlaví. Co se od té doby událo? A jaké šance může taková globální agentura přinést?

Od ledna 2011 sdruží UN Women (zkratka „UN Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women“) dosavadní aktivity Spojených národů v oblastech relevantních pro ženskou politiku. I když UN Women představuje další velký krok v institucionalizaci globální feministické politiky, není to krok první.

Již v roce 1946 byla založena Komise OSN pro postavení žen, která zasedá každoročně za účasti delegací více než 180 vlád. UN Women ji nyní bude podporovat při vypracovávání globálních politických standardů. UN Women se opírá o práci institucí působících v oblasti genderové politiky, jako je „Rozvojový fond OSN pro ženy“ (UNIFEM), „Oddělení pro podporu žen“ (DAW), „Kancelář mimořádné poradkyně generálního tajemníka OSN pro otázky rovného postavení“ (OSAGI) či „Mezinárodní výzkumný a vzdělávací institut pro podporu žen“ (INSTRAW).

Institutionalizaci orgánu pro genderovou politiku předcházela desetiletí feministické lobbistické práce na globální i národní úrovni. Globální ženské hnutí zintenzivnilo své požadavky na mezinárodní úrovni v neposlední řadě na Světové konferenci žen v Mexiku (1975), Kodani (1980), Nairobi (1985) a Pekingu (1995). Zřízení UN Women jako politické instituce na globální úrovni lze tedy vnímat jako znamení úspěchu mezinárodního ženského hnutí. To působí na (mezinárodní) politické instituce jako lobbistická skupina „zdola nahoru“: zkušenosti a potřeby lokálních ženských skupin přinášejí jejich zástupci a zástupkyně na globální úroveň s cílem dosáhnout změny mezinárodní a národní politiky.

Cílem globálního ženského hnutí je prosazování rovnoprávnosti pohlaví a boj proti celosvětové diskriminaci žen. Tento cíl sleduje i OSN a podporu rovného postavení žen, jejich většího vlivu a odstranění jakýchkoliv rozdílů v přístupu k pohlavím na všech úrovních vzdělávání do roku 2015 formulovala jako třetí z rozvojových cílů tisíciletí. Plné dosažení tohoto cíle se však zatím jeví jako utopické.

Znevýhodnění na celém světě

Formulace třetího rozvojového cíle tisíciletí

i zřízení UN Women vychází z uznání společenské situace, v níž jsou ženy po celém světě v různých oblastech diskriminovány: prakticky na celém světě jsou ženy nedostatečně zastoupeny v politických grémiích, pracují stále více za horších pracovních podmínek, vydělávají méně než jejich mužští kolegové a celosvětově disponují marginálním dílem finančních a materiálních zdrojů. Další společnou otřesnou zkušeností žen ve všech částech světa je zažívání (sexuálního) násilí.

Ženy tedy na celém světě čelí podobným problémům, ale jak jejich možnosti, tak i zkušenosti s diskriminací se liší vždy podle daného sociokulturního kontextu. Různé společenské podmínky vedou u lokálních ženských hnutí k různým požadavkům. Neexistuje tedy jedno feministické hnutí, nýbrž se ženské hnutí spíše diferencuje v závislosti na různých problémech a zkušenostech žen.

Například v Německu se ženské hnutí rozdělilo již na počátku 20. století; relevantní bylo nejen pohlaví, ale i třída: dělnice čelily jiným problémům než měšťanské ženy a měly také jiné politické požadavky. V šedesátých letech došlo ve feministickém hnutí ve Spojených státech k otřesu, když afroamerické feministky kritizovaly bílé bojovnice za práva žen jako homogenizující a rasistické. Zatímco docházelo ke spojování otázek genderových a rasových, africké feministky nenacházely v diskusi své místo a požadovaly, aby globální feministický diskurs respektoval jejich (post) kolonialistické zkušenosti. Feminismus přitom rozhodně není západním konceptem a na africkém kontinentě není ničím novým; feministické hnutí existovalo v Africe již před kolonizací. Ale stejně tak jako neexistuje bílý či afroamerický feminismus, neexistuje ani feminismus africký, asijský či latinskoamerický.

Všem feminismům je společná kritika patriarchálních společenských systémů a požadavek rovnoprávnosti pohlaví. Uskutečnění této rovnosti pohlaví však vyžaduje respekt k veskrze rozdílným životním realitám žen na celém světě. Ty vycházejí z rozmanitých kulturních tradic, částečně i z různých politických a ekonomických kontextů, které vedou k rozmanitosti feministické politiky.

Síla v důsledku rozdílnosti?!

Tuto heterogenitu však není možno vnímat jako slabinu, daleko spíše by měla být vnímána jako silná stránka mezinárodního feminismu. Respektování různých všednodenních realit žen brání homogenizaci situace žen a jejich feministických požadavků. Mnohvrstevnatost a různé přístupy vedou k vzájemnému obohacování a motivaci; z různých přístupů je možno se poučit a ke společným problémům se přistupuje solidárně.

Tato diverzita v sobě současně skrývá problém se společnou formulací cílů či dokonce společným směrem působení. I UN Women jako globální

instituce, která si vytkla za cíl rovnost pohlaví, je konfrontována s touto výzvou; je totiž nutné přihlížet k feministickým přístupům všech národů a jejich feministických hnutí. UN Women tedy musí najít rovnováhu mezi zdůrazněním univerzálního přístupu a zabráněním homogenizaci žen jako rodově definované skupiny.

Budoucnost globálního feminismu

Je žádoucí, aby vztah mezinárodního ženského hnutí a UN Women byl dialogický: lokální ženské organizace mohou politiku UN Women ovlivňovat v procesu zdola nahoru, ale UN Women může v procesu shora dolů určovat pro národní a lokální genderové politiky nové akcenty. Tato druhá cesta je pak v zájmu ženského hnutí především tehdy, pokud díky impulsům z mezinárodní úrovně dochází k působení proti tzv. backlashes, tedy zpětnému pohybu směrem k tradičním genderovým představám. Akční úroveň UN Women představuje sama o sobě výzvu. Jako globální politická instituce je fenoménem politické globalizace. A přesně to je věc, kterou musí genderová perspektiva kriticky reflektovat. Ženy jsou totiž po celém světě těmi, kdo v různých globalizačních procesech získávají i ztrácejí. Zatímco v některých částech světa přináší globalizace ženám nová pracovní místa, tytéž procesy na jiných místech likvidují základy existence.

Na změny životní reality žen musí i globální politická instituce reagovat pružně. V zájmu toho, aby na globální úrovni nedocházelo ke ztrátě kontaktu s lokální realitou všedního dne, měla by UN Women mít k potřebám ženských hnutí na celém světě otevřené oči i uši.

Světová konference žen, pořádaná kolem Mezinárodního dne žen v březnu 2011 ve Venezuele, se tedy může stát fórem, kde se k dialogu sejdou politické instituce s aktivistkami z celého světa s cílem společně usilovat a trvale prosazovat dosažení rovnosti pohlaví.

Sigrid Kannengießerová (*1979) je vědecká pracovnice v oblasti kulturní vědy médií, promovala na univerzitě v Brémách prací o jedné mezinárodní ženské organizaci. Je stipendistkou Friedrich-Ebert-Stiftung. sigrid.kannengießer@uni-bremen.de
Z němčiny přeložila Olga Staňková.

Koaliční smlouva v SRN – technický i humanistický dokument

Jan Šícha

Německý recept na řízení společnosti se netýká pouze Němců a jejich státního území, je také obecným civilizačním návodem. Civilizační výzvy jsou pro různé země stejné nebo velmi podobné, stojí za to podívat se, jak na ně reaguje nejsilnější evropská ekonomika.

K optice, kterou se dívá německá politická reprezentace na svět, patří export (předchází mu výroba věcí, které si jiní chtějí koupit), energetický obrat, euro, čtvrtá průmyslová revoluce, víra v sociálně tržní hospodářství a také víra v možnost parlamentní politikou regulovat společnost a rýsovat rámce k životu.

Německá koaliční smlouva má 62 391 slov. První věty dokumentu znějí: „*Koalice CDU, CSU a SPD se chce starat, aby náš blahobyt a naše soudržnost byly zajištěny a dále rozšiřovány. Chceme, aby všichni lidé v Německu – děti, ženy a muži, staří a mladí, na východě a západě mohli vést dobrý život a naše země postupovala kupředu na své dobré cestě.*“

Vyjednávací úspěch sociální demokracie

Prakticky všechna německá média psala o koaliční smlouvě po jejím uzavření jako o vyjednávacím úspěchu sociální demokracie. Velmi se skloňovalo spojení „sociálně demokratický rukopis“, které se jinak nejčastěji užívá v kontextu řízení sociální demokracií ovládaných měst. Jádrem sociálně demokratického výkonu v koaliční smlouvě spočívá v bilanci mezi ekonomickým růstem, ekologií a sociální spravedlností. Kdybyste se informovaného Němce zeptali, co sociální demokracie prosadila, asi by řekl, že minimální mzda ve výši 8,5 eur na hodinu a dvojitá občanství. To byla dvě medializovaná témata, která byla podmínkou pro to, aby předseda sociální demokracie Sigmar Gabriel předložil koaliční smlouvu k rozhodnutí členstvu. Členstvo po splnění těchto dvou podmínek hlasovalo. Přišlo osmdesát procent všech majitelů stranického průkazu, z toho 75,96 procent bylo pro vstup do velké koalice (hlasovalo 369.680 členek a členů). Balance mezi růstem, ekologií a sociální spravedlností je něčím, co se na rozdíl od minimální mzdy a dvojího občanství mediálně prodává těžko.

Povaha moci

Koaliční smlouva této délky samozřejmě nese stopu kopírovaných souborů, něco se opakuje, styly se liší, ale v různých kapitolách ze zjevně různých zdrojů se setkáváme s důrazem na spolehlivost

prostředí, na rámcová pravidla daná vládou, o které se lidé a firmy mohou skutečně opřít a věřit jim. Smlouva mluví o praktických společných cílech vládnutí, ne o technice výkonu moci. Důležité zákonné normy mají být přijímány tak, aby občanky a občané mohli s jistotou plánovat i za rok 2019. Opakovaně se v textu vrací spojení „vzbuzování důvěry“ s tím, že se o důvěru v různých oborech vláda bude starat. Kvalitou života lidí se na mnoha místech textu poměřuje vše, včetně úspěchu, opakovaně jsme při čtení ujišťováni, že se jedná o rámcové podmínky, které až lidé naplňují životem. Moc se tváří jako služebná. Nejdříve dost přesně řekne, kam se směřuje, pak konstatuje, že naše jednání musí být účinné. Účinek vzniká ze součtu moci a aktivity těch, na kterých je moc vykonávána. V tónu německé koaliční smlouvy je politika chápána jako pomocník.

Energetický obrat jako jedno z hlavních témat.

Německá vláda ve smlouvě deklaruje, že je rozhodnuta zemi nezatěžovat novými dluhy a základ dluhu postupně snižovat. Důraz klade na schopnost soutěže, opírá se o průmysl. Zvláště střední průmysl, který produkuje největší počet inovací. Finanční transakce se vláda zavazuje danit a regulovat, k regulaci přispět i v širším než německém měřítku. Spravedlnost v příležitostech má být zajištěna vzděláním. Další zajímavou věcí z českého pohledu je obraz společnosti v pohybu a obraz stárnoucí společnosti. Energetickému obratu je v koaliční smlouvě věnován značný prostor, proto v příloze zveřejňujeme překlad vybraných částí (vedle tématu rovnosti žen a mužů, vedle tématu regulace finančních trhů). Rozšiřování spotřeby energie z obnovitelných zdrojů se má dít za podmínek stanovených zákonem, tak aby podíl 40–45 procent bylo dosaženo do roku 2025, o deset let později pak šedesát procent. Úspěch energetického obratu má v německých očích význam pro klima, nezávislost na importech, celkovou modernizaci země a pro politické rozhodování.

Rozumně řídit moderní zemi

Celkový sebevědomý tón koaliční smlouvy je dán faktem, že Německo vyšlo dobře z hospodářské krize. Německá koaliční smlouva obsahuje představu o rozumném řízení moderní země. Politicky viděno je německá koaliční smlouva velmi technickým dokumentem, který říká, co se chce, jmenuje cílovou představu o dosažitelném stavu v různých oborech. Tam, kde se jedná o pokročilé agendy, jsou také jmenovány instrumenty nebo instituce, které žádané věci prosadí. Jde o papír, na jehož základě se dá vládnout i úřadovat.

Na větší změny ve společnosti podle levicových receptů by v německých poměrech byla potřeba koalice sociálních demokratů, Zelených a Levice. To je ale prozatím sen v zemi, kde se jen tak tak do parlamentu nedostali liberálové a euroskeptici, kteří by vše levicové vyblokovali. Německá společnost by spíše uvítala křesťansko-demokratic-

kou vládu se zelenou polevou. Proto se současná koaliční smlouva z pohledu umírněné levice jeví jako maximum toho, co šlo dokázat.

Delší verzi tohoto textu najdete na Deníku Referendum, překlad částí dokumentu jen v „Pražských dialogích“

*Matthias Platzeck: „Musíme tedy získat zpět demokratickou tvůrčí sílu. A to je také možné! Ano, politika je sice pomalejší než trhy. Ale: je silnější – jen musí tuto sílu použít.“ **

Pražské dialogy® Sociálně demokratické impulsy

Názory vyjádřené v této publikaci jsou názory autorů a nemusejí nezbytně vyjadřovat stanovisko Friedrich-Ebert-Stiftung. Komerční využití médií vydaných Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) není povoleno bez předchozího písemného souhlasu ze strany FES.

Autori druhého vydání: Jan Šícha (šéfredaktor), Jaroslav Bican, Patrik Eichler, Dominik Forman, Jan Gruber, Míroslav Hempel, Alena Wagnerová
Překlad: Kateřina Cypriánová, Olga Staňková, Alexandra Sochorová

Za vydávání publikační řady odpovídá: Leonie Liemich, E. leonie.liemich@fesprag.cz

Druhé vydání, březen 2014, (Online) ISSN 2336-2413, (Print) ISSN 2336-3061

Vydavatel / Objednávky:

Friedrich-Ebert-Stiftung e. V. – zastoupení v ČR

Zborovská 27, 150 00, Praha 5 · www.fesprag.cz

T. +420 224 948 088 / E. fes@fesprag.cz

Energetický obrat, finanční trhy, kvóty pro ženy

Část německé koaliční smlouvy věnovaná energetickému obratu nese stopy již vykonané práce a obsahuje z většiny technické a institucionální závazky vlády, které by v českém kontextu vyžadovaly dlouhá vysvětlení. Proto předkládáme jen cca pětinu z celkového textu, aby byl jasný směr myšlení o dané problematice. Krácením prošly i dva další tematické okruhy, regulace finančních trhů a kvóty pro ženy, které také předkládáme jako příklad, jak německá koaliční smlouva přistupuje k daným problematikám.

Vést energetický obrat k úspěchu

Úspěšně realizovat energetický obrat a ochranu klimatu

Energetický obrat je správným a nutným krokem na cestě k industriální společnosti, která se zavázala k myšlence udržitelnosti a uchování přírodních zdrojů. Chrání životní prostředí a klima, činí nás nezávislejšími na dovozech, v Německu zajišťuje pracovní místa a přidanou hodnotu. Jedním z hlavních úkolů velké koalice je proto učinit z angažované ochrany klimatu hnací motor pokroku a zároveň posilovat prosperitu a konkurenceschopnost. Další vývoj chceme důsledně a promyšleně směřovat k dodávkám energie bez atomové energie a se stále rostoucím podílem obnovitelné energie. Zdůrazňujeme naši vůli dodržet mezinárodní a národní cíle zaměřené na ochranu klimatu, v Evropské unii usilovat do roku 2030 o dosažení ambiciózních cílů stanovených na základě celosvětových dlouhodobých cílů pro rok 2050 a v mezinárodním měřítku usilovat také o ambiciózní cíle v oblasti ochrany klimatu a o realizaci závazných dohod. Dosažení ambiciózních evropských cílů v oblasti ochrany klimatu nesmí vést k znevýhodnění energeticky náročných odvětví průmyslu a těch odvětví, která se pohybují na mezinárodním trhu. Těchto cílů musí být dosaženo takovým způsobem, aby nedocházelo k úniku uhlíku (carbon leakage).

Energeticko-politický trojúhelník

Cíle energeticko-politického trojúhelníku – dopad na klima a na životní prostředí, zajištění dodávek, cenová dostupnost – pro nás mají stejnou prioritu. Občané a hospodářství budou energetický obrat akceptovat pouze v případě, že bude zajištěno zabezpečení dodávek a cenová dostupnost a zůstane-li zachován řetězec tvorby přidané hodnoty a pracovní místa.

Při dalším růstu obnovitelné energie musí být kladen větší důraz na efektivnost nákladů a hospodárnost celého systému včetně rozšiřování sítí a vytvoření potřebných rezervních kapacit. Přitom se musíme více zaměřit i na evropský trh s elektřinou. V souvislosti s tím musí být v Německu z důvodu stability zajištění dodávek zachován provoz potřebné kapacity konvenčních a flexibilních elektráren, který bude cenově dostupný.

Ochrana klimatu

Nadále zastáváme názor, že ochraně klimatu je třeba přikládat v energetické politice ústřední význam. Do roku 2020 chceme na národní úrovni snížit emise skleníkových plynů min. o 40 % v porovnání s úrovní roku 1990. V rámci Evropské unie se do roku 2030 zasadíme o snížení ve výši min. 40 %, jako součásti triády cílů skládajících se ze snižování emisí skleníkových plynů, rozšíření obnovitelných energií a energetické účinnosti. V Německu chceme stanovit další kroky vedoucí ke snižování emisí skleníkových plynů na základě evropských cílů a výsledků klimatické konference, která se bude konat v Paříži v roce 2015, a to až do dosažení cílové hodnoty ve výši 80 % až 95 % v roce 2050. Tyto kroky chceme v rozsáhlém procesu dialogu podložit konkrétními opatřeními (plán ochrany klimatu).

Energie z obnovitelných zdrojů

Další růst energie z obnovitelných zdrojů probíhá v legislativně vymezeném koridoru růstu: 40 % až 45 % v roce 2025, 55 % až 60 % v roce 2035. Průběh procesu růstu bude každoročně kontrolován z hlediska dosahování cílů, rozšiřování sítí a cenové dostupnosti (monitoring).

Energie z obnovitelných zdrojů bude rozšiřována tak, že cílů růstu bude dosahováno s ohledem na širokou účast občanů a zároveň bude docházet k omezení nákladů. Také neprodleně zahájíme dialog s Evropskou komisí a členskými státy o možnostech rozvoje podmínek pro podporu dosažení těchto cílů, a to v souladu s evropským právem. Dodatečné příjmy z obchodování s emisemi budou použity v oblasti energie z obnovitelných zdrojů.

Účinnost jako druhý pilíř udržitelného energetického obratu

Snížení spotřeby energie prostřednictvím zvýšení energetické účinnosti musí jakožto klíčová součást energetického obratu získat větší důležitost. Dosažení pokroku v oblasti energetické účinnosti vyžaduje použití napříč odvětvími, které bude zahrnovat budovy, průmysl, podnikání a domácnosti a zároveň rovnoměrně zohlednit elektřinu, vytápění a chlazení. Na základě technickohospodářské analýzy potenciálů chceme zajistit trhy pro energetickou účinnost a zároveň zapojit všechny aktéry.

Budeme se snažit o začlenění podpory obnovitelných zdrojů energie v Německu do evrop-

ského vnitřního trhu. Proto budeme v souladu s evropskou legislativou dále rozvíjet EEG (Zákon o obnovitelných zdrojích energie) a zasadíme se o to, aby rámcové podmínky EU a režimy podpor i nadále podporovaly růst energie z obnovitelných zdrojů v Německu. Bez ohledu na to i nadále vycházíme ze skutečnosti, že EEG nepředstavuje žádnou podporu.

Vytvořit rámcové podmínky pro inteligentní sítě

Již v roce 2014 chceme realizovat spolehlivé rámcové podmínky pro bezpečné použití inteligentních měřicích systémů pro spotřebitele, výrobce a malé zásobníky. Předmětem balíčku bude stanovení vysokých technických standardů pro ochranu osobních údajů a zabezpečení dat, stanovení pravidel pro ochranu osobních údajů specifických pro oblast tržní komunikace, jakož i regulace související s montáží inteligentních měřicích přístrojů, které umožní inteligentní řízení zátěže a výroby.

Správně realizovat energetický obrat – dialog a účast

Spolková vláda usiluje o vytvoření „Fóra energetického obratu (Energetické rady)“ pro stálý dialog s průmyslem, odbory, vědou a společensky relevantními skupinami, které by při realizaci energetické změny poskytovalo poradenství spolkové vládě a parlamentu. Při realizaci projektů energetického obratu je kladen důraz na rozsáhlou účast občanů.

Koalice povede úzký dialog se všemi aktéry v oblasti energetiky. Z důvodu jejího významu pro veřejný hospodářský zájem se bude mimo jiné hovořit o způsobilosti německých podniků Stadtwerke (obecní poskytovatelé komunálních služeb) k jednání.

Energetický obrat chceme realizovat šetrně vůči přírodě a zároveň chceme vytvořit postupy a vhodné struktury, které jsou pro tento proces nezbytné. Za tímto účelem bude zřízeno odborné středisko „Ochrany přírody a energetického obratu“, abychom na místě přispěli k objektivizaci debat a zamezili konfliktům.

Pravidla pro finanční trhy

Finanční trhy plní v hospodářství důležitou funkci. Naše politika týkající se finančních trhů upřednostňuje reálnou hospodářskou funkci finančního sektoru, a to zajišťování plnění služeb před spekulativními obchody. Tím, že jasně omezíme spekulaci, zajistíme transparentnost, podpoříme strategii udržitelného růstu a posílíme odolnost aktérů finančních trhů vůči krizi, zlepšíme funkč-

nost a stabilitu finančních trhů. Riziko a záruky je třeba opět vyvážit. Daňoví poplatníci již nemají být nuceni nést riziko ve finančním sektoru. Pro nás proto platí zásada: žádný aktér na finančním trhu, žádný finanční produkt a žádný trh nesmí v budoucnu zůstat bez odpovídající regulace. To přispěje i k dlouhodobé konkurenceschopnosti finančních trhů. Držíme se osvědčeného třípíliřového systému německých úvěrových institutů a budeme přiměřeným způsobem respektovat jejich specifika.

Spolková vláda je pro omezení spekulativního obchodování s komoditami a potravinami a doporučuje proto především zavedení limitů na obchodní pozice na trzích komodit.

Ratingové agentury mají na finančních trzích dominantní postavení, a proto je nutná jejich přísná regulace. Spolková vláda bude usilovat o efektivní aplikaci úprav občanskoprávní odpovědnosti na ratingové agentury a bude podporovat konkurenceschopnost evropských ratingových agentur. Chceme snížit počet právních norem, které nařizují zapojení tří velkých ratingových agentur. Chceme také omezit význam externího ratingu.

Postupně chceme zavést daň z finančních transakcí se širokým základem a nízkou daňovou sazbou, a to v rámci posílené spolupráce uvnitř EU. Takové zdanění by mělo zahrnovat pokud možno všechny finanční nástroje, zvláště pak akcie, dluhopisy, podíly v investičních fondech, devizové operace, jakož i derivátové smlouvy. Úpravou daní chceme zabránit obcházení předpisů. Přitom platí, je třeba vyhodnotit dopady daně na důchodový systém, na drobné investory, jakož i na reálné hospodářství a zabránit vzniku negativních důsledků a zároveň potlačit nežádoucí formy finančních operací.

Trvalý růst potřebuje dlouhodobě orientované investice. Proto budeme při provádění všech regulací finančního trhu dbát na tuto potřebu.

Kvóty pro ženy rovnost na trhu práce

Ženy na vedoucích pozicích: V Německu chceme zvýšit počet žen na vedoucích pozicích. Proto budou na začátku 18. volebního období německého Spolkového sněmu v představenstvech a dozorčích radách firem zákonem zavedeny kvóty z hlediska pohlaví.

V dozorčích radách společností s povinností spolurozhodování (Mitbestimmung) a společností

kótovaných na burze musí kvóty od roku 2016 při novém obsazování pozic dosahovat min. 30 %.

Vypracujeme takové pravidlo, že při nedosažení této kvóty zůstanou pozice určené pro méně zastoupené pohlaví neobsazeny.

Společnostem s povinností spolurozhodování a společností kótovaných na burze bude uložena zákonná povinnost, aby do roku 2015 sestavily a zveřejnily závazné cíle pro zvýšení podílu žen v dozorčí radě, představenstvu a na nejvyšších úrovních managementu, a také aby o tomto transparentně informovaly. Prvních cílů musí být dosaženo během 18. volební periody německého Spolkového sněmu a tyto cíle nesmí být dodatečně upravovány směrem dolů. Nadto budou přijata opatření pro soukromý sektor, jejichž cílem bude podpora žen na všech stupních firemních hierarchií.

Koalice bude v rámci sféry vlivu spolkové vlády podporovat cílenou politiku rovnosti žen a mužů, aby došlo ke zvýšení podílu žen na vedoucích místech a v řídicích orgánech, a zasadí se o odstranění nerovnosti v odměňování. K tomuto účelu sestavíme index rovného postavení žen a mužů a pro spolkovou správu zavedeme proaktivní uplatňování Bundesgleichstellungsgesetz (Spolkového zákona o rovných příležitostech) a Bundesgremienbesetzungsgesetz (Spolkového zákona o obsazování míst v řídicích a dozorčích orgánech společností).

Také u vědeckých řídicích orgánů chceme dosáhnout podílu žen ve výši min. 30 %. Obecně budeme trvale zvyšovat podíl žen ve vědeckém systému pomocí cílových kvót orientovaných na kaskádový model.

Z němčiny přeložila Kateřina Cypriánová

Matthias Platzeck: „Hospodářský úspěch a sociální soudržnost jsou dvě strany téže mince. Vyloučení celých skupin obyvatel z práce, ze vzdělání a ze zapojení si nemůžeme ekonomicky dovolit, ani nacionalistickou úzkoprsost, chybějící otevřenost vůči světu a intoleranci.“ *

Pražské dialogy® Sociálně demokratické impulsy

Názory vyjádřené v této publikaci jsou názory autorů a nemusejí nezbytně vyjadřovat stanovisko Friedrich-Ebert-Stiftung. Komerční využití médií vydaných Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) není povoleno bez předchozího písemného souhlasu ze strany FES.

Autoři druhého vydání: Jan Šícha (šéfredaktor), Jaroslav Bican, Patrik Eichler, Dominik Forman, Jan Gruber, Mirko Hempel, Alena Wagnerová
Překlad: Kateřina Cypriánová, Olga Staňková, Alexandra Sochorová

Za vydávání publikační řady odpovídá: Leonie Liemich,
E. leonie.liemich@fesprag.cz

Druhé vydání, březen 2014, (Online) ISSN 2336-2413,
(Print) ISSN 2336-3061

Vydavatel / Objednávky:

Friedrich-Ebert-Stiftung e. V. – zastoupení v ČR
Zborovská 27, 150 00, Praha 5 · www.fesprag.cz
T. +420 224 948 088 / E. fes@fesprag.cz